



Vi har drevet den digitale udvikling frem i bedste mening. Men det er tid til at stoppe op

NYHED · 20. marts 2020

Kronik fra formandskabet for Rådet for Børns Læring bragt i Berlingske den 1. marts 2020.



Mindre skærm, mere omtanke, tak!

Vi har investeret massivt i digitaliseringen af vores skoler og dagtilbud ud fra et ukritisk perspektiv om, at når noget er godt, skal vi have mere af det. Men mere er ikke nødvendigvis bedre. Lad os begrænse skærmtiden for vores børn og reservere digitale virkemidler til områder, hvor de tilføjer værdi.

Danske børn er europæiske mestre i skærmtid. En gennemsnitlig teenager bruger over seks timer om dagen foran en skærm. En 3-6-årig knap to. Vi er et af de mest digitaliserede lande i verden.

Og vi har investeret flere milliarder kroner i skoler, dagtilbud, klubber og SFO'er for at sikre, at børnene har adgang til internet, iPads, interaktive tavler, robotter, læringsplatforme.

Vi har gjort det i bedste mening. For at sikre, at vores børn ikke sakker agterud. For at de kan klare sig i den globale konkurrence, for at understøtte såkaldte 21st Century Skills som samarbejde, innovation, selvevaluering.

Men hvad har de mange timer foran skærme af forskellig art egentlig af betydning for vores børn? Lærer de mere? Trives de bedre? Får de nye kompetencer i forhold til at tilegne sig viden eller arbejde kreativt og innovativt? Eller har skærmtiden eller dele af den snarere negativ effekt?

Vi kender ikke konsekvenserne

I formandskabet for Rådet for Børns Læring har vi kigget nærmere på forskningen, men uden at finde entydige svar. Visse studier indikerer, at moderat brug af it hænger positivt sammen med trivsel og at overdreven brug hænger negativt sammen med trivsel. Men der er ingen forskningsmæssig konsensus om, hvor lang tid moderat og overdreven brug er. Det er heller ikke entydigt, om brug af it kan styrke børns færdigheder i fx læsning eller matematik. Ligesom it er mange forskellige ting.

Til gengæld indikerer visse studier en sammenhæng mellem brug af sociale medier og udviklingen af psykiske lidelser som angst og depression. Og det står klart, at brugen af it i skolen ikke kun handler om undervisning. Næsten halvdelen af de unge på ungdomsuddannelserne svarer i en nylig undersøgelse, at de ofte eller hele tiden bruger deres computer eller mobiltelefon til andet end skolerelaterede formål (Epinion 2019). Og over halvdelen af lærerne er enige i, at it i skolen distraherer eleverne fra at lære (ICILS 2018).

Forsker: Skærmb brug er som en virus

Den franske neurobiolog Michel Desmurget er en af de forskere, som mener, at skærmtiden har taget voldsomt overhånd for vores børn. I en artikel i Weekendavisen (dec. 2019) råber han et højt vagt i gevær med en bekymrende liste over skærmenes negative bivirkninger: Lavere intelligens, ringere sprogkunderskaber, begrænset ordforråd, koncentrationsbesvær, dårligere impulskontrol, mindre empati, søvnforstyrrelser, overvægt, depression og andre sundhedsmæssige problemer.

Skærmb rugens voldsomme visuelle stimuli kan få børns hjerner til at skrumpes på et tidspunkt, hvor de ellers er i rivende udvikling, forklarer den franske forsker. Han sammenligner vores overdrevne brug af digitale medier med en virus, som ud over at have negative konsekvenser for udviklingen af hjernen også har en social slagside. Den digitaliserede virkelighed og brugen af it i skolen mindsker direkte den sociale mobilitet, påpeger Michel Desmurget.

Samme konklusion, blandt en række andre, drager digitaliseringsforsker Jesper Balslev i bogen Kritik af den digitale fornuft (2018), hvor han ser nærmere på nytteværdien af IKT (informations- og kommunikationsteknologi) på skoleområdet. Mere konkret dykker han ned i effekten af de massive investeringer, vi har foretaget i digitalisering de seneste år, samt undersøger de politiske intentioner bag, gennem analyser af policy papers og forskningsstudier.

2,5 mia. kroner uden evidens

Alene siden 2012 har vi brugt mindst 2,5 mia. kroner på infrastruktur, terminaler og software i vores skoler. For ikke at tale om de midler, der er gået til at investere i digitalisering af dagtilbud, samt udgifter til uddannelse og kurser, som skal sætte fagprofessionelle i stand til teknisk at bruge det indkøbte udstyr eller opnå det rette didaktiske mindset. Hvor meget investeringerne i alt beløber sig på, er ikke opgjort præcist, ligesom der ikke i forskningsstudierne findes tydeligt belæg for, at investeringerne har været gavnlige for børnenes trivsel, udvikling, læring og dannelse.

Men den manglende evidens har tilsyneladende ikke gjort os mindre optimistiske i forhold til at tro på det potentiale, der ligger i at digitalisere vores børns hverdag. Således er en typisk konklusion, når de digitale læremidler ikke viser de ønskede effekter, at vi skal blive bedre til at bruge dem. Eller at der er brug for at undersøge effekterne mere isoleret. Sjældent ses en indrømmelse af, at fagenes formål og didaktik burde have forrang over platforme, digitale læremidler etc. Digitaliseringen bliver sit eget mål frem for et middel, der blandt mange andre skal bruges med omhu – og mådehold.

Vrangforestilling om børns hjerner

Der har i snart et par årtier været en udbredt forestilling om, at den generation af børn, der lige nu frekventerer dagtilbud, skoler og ungdomsuddannelser, er født digitale og derfor har hjerner, der kan multitaske og trives i distraherende miljøer.

Vores børn er måske nok født i en digital tid. Men deres hjerner er ikke designet til at modstå fristelsen til at sende billeder til en ven eller downloade link til en YouTube video midt i matematiktimen. Tværtimod. Deres hjernes design ligger tusindvis af år tilbage. Og de mange distraktioner er måske endda endnu sværere at modstå for et barn, der aldrig har været vant til at fordybe sig i en bog eller koncentrere sig om en udregning i hånden.

Stop op og tag ansvar

Vi har drevet den digitale udvikling frem i bedste mening. Vi har gjort investeringerne i en tro på fremskridtet, og vi har villet det bedste for vores børn. Men det er tid til at stoppe op. Tid til at overveje, hvorvidt it som pædagogisk middel i undervisningen gør det, vi ønsker for vores børn. Og hvorvidt skærmtiden skal erstattes med noget af det andet væsentlige for deres udvikling – i skolen og i hjemmet.

I Taiwan har man netop forbudt brug af iPhones eller iPads for børn under 2 år. Og forældrene har også pligt til at sikre, at ældre børn ikke bruger skærm mere end 30 minutter om dagen. Det vil være meget udansk med så drastiske tiltag, men det er alligevel tankevækkende, at mens vi dåner over børn og unge, som ryger og drikker, så lukker vi med sindsro øjnene for deres overforbrug af skærmtid.

Vi opfordrer ikke til at kaste al digitalisering og alle skærme ud med badevandet. Vi er i formandskabet stærke tilhængere af, at vi skal være nysgerrige på ny teknologi og også af, at børn lærer i det mindste at forstå og erkende den digitale virkelighed. Vi er også tilhængere af, at flere børn og unge rustes til at blive medskabere af det digitale univers. Det er vanskeligt at tale om dannelse i dag uden også at ville ruste børn og unge i en forståelse for og brug af fx kunstig intelligens. Men vi skal holde op med at bilde hinanden ind, at dét at være digitalt dannet er det samme som at være intimt forbundet med sin tablet.

Vi opfordrer til, at vi tager ansvar for børns digitale vaner. Ligesom vi tager ansvar for deres læring og sundhed. Som det hedder med et gammelt mundheld: Med måde er alting godt. Vi - forældre, lærere, pædagoger, skoleledere og politikere - bærer alle et ansvar for, at danske børn har europarekorden i skærmbforbrug. Det er ikke en rekord, der er værd at holde fast i.

Formandskabet

Formandskabet for Rådet for Børns Læring, som består af: Formand Charlotte Rønhof, rektor Stefan Hermann (Københavns Professionshøjskole), sognepræst Henrik Gade Jensen (Gloslunde Sogn), forsknings- og udviklingschef Andreas Rasch-Christensen (VIA University College), professor Per Fibæk Laursen (Danmarks Pædagogiske Universitet), lærer Mette Frederiksen (Syvstjerneskolens) og lektor Pernille Hviid (Københavns Universitet).

Kontakt

Julie Heidemann

Specialkonsulent

Departementet

[Send e-mail](#)

[+45 33 92 50 99](#)